

► W 2010 roku obsługa projektów badawczych została przejęta przez NCN. W związku z tym dalsze zabiegi o finansowanie w przypadku eksperymentów przy LHC sprowadzają się do ustawicznych wystąpień o granty (HARMONIA, OPUS), które ze zmiennym szczęściem pozwalają na wypełnianie podstawowych zobowiązań związanych z międzynarodową współpracą. Wpływa na to niski roczny pułap finansowania, maksymalnie 3-letnie okresy trwania grantów, częste zmiany reguł konkursów i preferowanie przez system małych zespołów. Ograniczenia ostatnio wprowadzone przez NCN praktycznie uniemożliwiają korzystanie z tej ścieżki finansowania przez duże polskie zespoły, zaangażowane w wieloletnie projekty badawcze.

Powstaje pytanie, czy stać nas na zmarnowanie wkładu ludzkiego i finansowego ostatnich 25 lat w eksperymenty LHC i wykluczenie polskich naukowców z prowadzenia badań na światowym poziomie? Prof. K. Stępień w swym artykule podpowiada rozwiązanie, a mianowicie: „Dość oczywiste wydaje się zapewnienie im (przedsięwzięciom z Polskiej Mapy Drogowej w trakcie realizacji – M.T) finansowania przy okresowej kontroli celowości wydanych środków”, i tak należałoby postąpić z innymi

zaawansowanymi programami. Należy pamiętać, że decyzją polskiego Parlamentu i Prezydenta RP Polska jest członkiem CERN od roku 1991 i płaci niebagatelną składkę do tej organizacji, wnosząc wkład w jej utrzymanie, obejmujące również działanie unikalnego urzędu, jakim jest LHC. Z posiadanych przez nas informacji wynika, że MNiSW pracuje nad rozporządzeniem „w sprawie szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania oraz rozliczania środków finansowych na naukę przeznaczonych na finansowanie współpracy naukowej z zagranicą”, ale nie jest jasne jak będzie ono wyglądało? kiedy może się ono ukazać? kto będzie oceniał i rekomendował wnioski? itp. A sprawa jest pilna, gdyż polskie grupy uczestniczące w eksperymentach LHC mają trudności z wywiązywaniem się z bieżących i zaległych zobowiązań i nie mogą podejmować żadnych kroków, aby zaangażować się w przyszłe ekscytujące badania i niezbędne inwestycje... „Porozumienia o współpracy”, dotyczące pierwszego etapu unowocześnienia eksperymentów LHC i dalszego w nich udziału grup polskich, przygotowane przez CERN i przesłane do MNiSW jeszcze wiosną 2014, pozostają bez odpowiedzi... Polskie grupy uczestniczące w eksperymentach LHC pilnie potrzebują gwarancji!

MICHAŁ TURAŁA

*

Prof. dr hab. Michał Turała jest emerytowanym pracownikiem Instytutu Fizyki Jądrowej PAN w Krakowie; w latach 1990–1994 był członkiem i przewodniczącym Komitetu CERN ds. Badań i Rozwoju Detektorów dla LHC, w latach 1995–2000 dyrektorem działu CERN odpowiedzialnego za elektronikę i komputery dla Fizyki, a w okresie 2000–2010 był członkiem i kierownikiem grupy ATLAS w IFJ PAN.

Niniejszy artykuł powstał we współpracy z Prof. dr hab. inż. Władysławem Dąbrowskim i Prof. dr hab. Danutą Kisielewską z AGH, oraz Prof. dr hab. Barbarą Wosiek z IFJ PAN, członkami Współpracy ATLAS.

Z „Wszechświatem” było inaczej...

W artykule „140-lecie Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. Kopernika” (PAUza 310) pani prof. Elżbieta Pyza napisała: „Pierwsze zadania Towarzystwa polegały na wspieraniu Komisji Fizjograficznej Akademii Umiejętności [...] Ponadto [...] organizowano kształcenie nauczycieli i uczniów szkół średnich. W tej ostatniej działalności dużą rolę odgrywały czasopisma «Wszechświat» [...]”

To stwierdzenie wymaga korekty. „Wszechświat” zaczęto wydawać w 1882 roku w Warszawie, z inicjatywy grona wychowanków i byłych profesorów Szkoły Głównej, chemika Bronisława Znatowicza oraz fizyka i geologa Eugeniusza Dziewulskiego. Założyli oni spółkę wraz z innymi wybitnymi uczonymi warszawskimi, jak np. Jerzy

Alexandrowicz, Samuel Dickstein, Władysław Gosiewski, Napoleon Milicer, Jakub Natanson i inni. Czasopismo wychodziło jako tygodnik. Zamieszczano w nim artykuły popularnonaukowe, przekłady pism wybitnych uczonych zagranicznych oraz bieżące informacje ze świata nauki (np. sprawozdania z posiedzeń Akademii Umiejętności). Ukazywanie się czasopisma przerwał wybuch wojny światowej w 1914 roku, toteż ostatni rocznik 33 pozostał niepełny.

Wydawanie „Wszechświata”, już jako miesięcznika, wznowiono w 1928 roku, a dopiero w 1930 pismo zostało przejęte przez Polskie Towarzystwo Przyrodników im. Kopernika.

ANDRZEJ KAJETAN WRÓBLEWSKI

26-27.11.2015 w Polskiej Akademii Umiejętności odbędzie się:

Międzynarodowa polsko-ukraińska konferencja naukowa
Zagrożenia – wyzwania – szanse bezpieczeństwa europejskiego